

KURT ATTERBERG**Stråkkvartett op. 11**

Allegro con fuoco	6'20"
Andante	6'52"
Allegro furioso	5'54"

Musikaliska Konstföreningen, Stockholm

JOSEPH HAYDN**Stråkkvartett nr 77 C-dur, op. 76, nr 3
"Kejsarkvartetten"**

Allegro	7'40"
Poco adagio, cantabile	8'11"
Menuetto: allegro	5'23"
Finale: presto	4'24"

SAULESCO-KVARTETTEN

Mircea Saulesco, violin I

Martin Bylund, violin II

Holger Hanson, viola

Åke Olofsson, cello

Inspelelingen gjord den 20 och 21 juni 1973
i studio 3, Radiohuset, Stockholm

Musiktekniker Sylve Sjöberg, Sveriges Radio

Omslagsbild Larsåke Thuresson

Layout Per Metérus

Producent Håkan Elmquist

En PHONO SUECIA inspelning producerad av STIM
i samarbete med SAMTIDA MUSIK och Sveriges Radio
och utgiven av Grammofon AB Electra.**Kurt Atterberg****Stråkkvartett op. 11**

Under senare delen av maj 1916 träffade jag Nathaniel Berg bortåt Strandvägshållet i Stockholm. Vi kom överens om att, i opposition mot Kammarmusikföreningen, skriva var sitt kammarmusikverk på högst 14 minuter. Ingen av oss höll överenskommelsen: båda verken blev längre (Berg skrev en pianokvintett).

I början av 1916 hade jag dirigerat en konsert med orkestern i Göteborg. Jag hade då sådan framgång med mina "Västkostbilder" I och II att jag beslöt mig för att tillfoga en tredje. Men efter bara två dagar, den 31 maj, gick jag över till att skilda första satsen i en stråkkvartett, även om densamma då och då doftade symfoni. Som kontrast började jag den andra satsen med en skön ballerina i tankarna. Inför färgprakten på Skaftö Stockevik försvann haremsstämningen på åtta dagar, och jag blev inställd på att ägna tiden mellan den 9 och 14 juli åt en stormfinal.

Under hela detta arbete letade jag efter att få bygga en stuga i närheten. Det lyckades och stugan står där än i dag.

Uruppförandet av kvartetten gjordes den 4 mars 1918 i Musikaliska akademien i Stockholm av Burginkvartetten. R. Burgin var förste konsertmästare i Konsertföreningen och hans kolleger hette T. Swerdlöf, E. Törnqvist och A. Kinkulkin, alla från samma orkester.

Verket inlämnades anonymt till Musikaliska Konstföreningen. Wilhelm Stenhammar och Carl Nielsen gav detsamma vackra omnämnanden och ansåg att det borde tryckas. Men nu kommer det roliga: recensenterna Hallén, Sigurd von Koch och Seymer kände igen Schönberg i mitt verk och PB skrev "... först och främst är detta en slags modernitet — vid detta laget bra gammal..." Så småningom tyckte sig 1940-talsfalangen upptäcka Schönberg men PB hade ju redan 1918 ansett honom som gammal och välkänd.

Verket är tillägnat Spillran. Jo ser du, vi var några stycken som den 13 mars 1914 sammankallade till att bilda en tonsättarförening. Men det blev ingenting av. Akademiens ledamöter var avundsjuka att de inte först stötts på. Det blev bara en spillra kvar, nämligen Nathaniel Berg, Ture Rangström, Oskar Lindberg och jag själv. Men vi höll samman tills det blev aktuellt att på allvar bilda Tonsättarföreningen.

Berättat för och nedskrivet av
Frank Hedman

Joseph Haydn**Stråkkvartett C-dur op. 76:3, "Kejsarkvartetten"**

Kejsarkvartetten anses med rätta vara den mest kända men också en av de konstnärligt förnämsta av Haydns cirka 80 stråkkvartetter. Namnet har den från hans berömda kejsarhymn "Gott erhalte Franz den Kaiser", som sjöngs offentligt och bejublades ffg. på Frans II:s födelsedag den 12 februari 1797. Temat till denna nationalhymn, som alla politiska aspekter till trots har en tidlös skönhet rent musikaliskt, lade Haydn till grund för de 4 variationerna i **andra satsen** av stråkkvartetten. 1796 hade han av greve Joseph Erdödy i Ungern fått beställning på 6 stråkkvartetter, som inte skulle få publiceras förrän 1799. Numera vet man dock att hela op. 76, dvs. de 6 s.k. Erdödy-kvartetterna, var färdigt redan sommaren 1797, ty då spelade Haydn själv från partituret avsnitt ur dem på pianot för en musikälskande svensk besökare, diplomaten F.S. Silverstolpe.

"Gott erhalte"-temat har en så genuint äkta folklig och enkel karaktär att man på alla vis försökt påvisa Haydns beroende av redan befintliga melodier, men den redan 65-årige, av hela världen firade mästaren, behövde inte "låna" melodier. Hans intuition sade honom vad som var bäst i sammanhanget, och resultatet blev också glänsande. I kvartetten låter han först vart och ett av de 4 instrumenten till de övrigas figurationer eller kontrastverkan presentera själva temat, medan alla 4 förenar sig i den avslutande codan till en mäktig väv av skön harmonik och satsteknisk finess.

Variationssatsen har fullödiga gelikar i första satsens sångbara, delvis kontrapunktiskt behandlade huvudtema, menuettens särprägel med en triodel i nästan schubertskt kontrasterande a-moll och slutligen den medryckande finalen, där huvudtonarten undertrycks ända till sluttakernas övertygande C-dur.

C-G Stellan Mörner